

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรงพยาบาลวังเหนือ จังหวัดลำปาง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วย

1. บุคลากรด้านสุขภาพที่ปฏิบัติงานในคลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลวังเหนือ ได้แก่

1) แพทย์ ที่ปฏิบัติงานการรักษาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ณ คลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรงพยาบาลวังเหนือ และยินยอมให้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 1 คน

2) เภสัชกร ที่ปฏิบัติงานประจำ ณ คลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลวังเหนือ และยินยอมให้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 1 คน

3) นักกายภาพบำบัด ที่ปฏิบัติงานประจำ ณ คลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลวังเหนือ และยินยอมให้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 1 คน

4) นักโภชนาการที่ปฏิบัติงานประจำ ณ คลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลวังเหนือ และยินยอมให้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 1 คน

5) พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานประจำ ณ คลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลวังเหนือ และยินยอมให้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 4 คน

6) พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานที่หน่วยบริการปฐมภูมิ ในเขตอำเภอวังเหนือ และยินยอมให้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 2 คน

2. ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มารับบริการ ณ คลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรงพยาบาลวังเหนือ จังหวัดลำปาง

3. ผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มารับบริการ ณ คลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรงพยาบาลวังเหนือ จังหวัดลำปาง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ทั้งเพศชายและเพศหญิง การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ได้จากทะเบียนข้อมูลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ของคลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง รายชื่อผู้ป่วยตามกำหนดนัดพบแพทย์ครั้งต่อไป และจากเวชระเบียนผู้ป่วยนอก ของโรงพยาบาลวังเหนือ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) คุณสมบัติที่กำหนดดังนี้

1. สามารถสื่อสารภาษาไทยเข้าใจ
2. ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ทั้งเพศชายและเพศหญิง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นสมาชิกครอบครัวที่มีความเกี่ยวพันทางสายเลือดกับผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
2. มีบทบาทหลักในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
3. สามารถสื่อสารภาษาไทยเข้าใจ
4. ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่ม ทั้งกลุ่มผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และกลุ่มผู้ดูแลผู้สูงอายุ กำหนดจากหลักในการสนทนากลุ่มคือกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 6 คน ลักษณะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการกับอาการหายใจลำบากของผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังได้

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เดี่ยว กำหนดตามความอึดตัวของข้อมูล ผู้ศึกษากำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 6 คน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้มีดังนี้

1. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการสนทนากลุ่ม
 - 1.1 ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังจำนวน 6 คน ต่อกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม รวมผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน
 - 1.2 ผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง จำนวน 6 คนต่อกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม รวมผู้ดูแล จำนวน 12 คน
2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เดี่ยว
 - 2.1 ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง จำนวน 6 คน
 - 2.2 ผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล มี 3 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของทีมบุคลากรด้านสุขภาพ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานที่คลินิก

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยของตนเองต่อเดือน แหล่งรายได้ ความเพียงพอของรายได้ และสิทธิในการรักษาพยาบาล ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรค ประวัติการสูบบุหรี่ โรคประจำตัวอื่นๆ การกลับเข้ารับรักษาในโรงพยาบาลใน 1 ปีที่ผ่านมาด้วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง จำนวนกลุ่มยารักษาโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่ได้รับ และการใช้ออกซิเจนที่บ้าน

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยของตนเองต่อเดือน ความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ และระยะเวลาในการดูแลผู้สูงอายุ

2. แนวคำถามการวิเคราะห์สถานการณ์การส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากสำหรับผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

2.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์กลุ่มและการสัมภาษณ์เดี่ยว ผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ครอบครัวประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ความจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก วิธีการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

2.2 แนวคำถามการสัมภาษณ์กลุ่มและการสัมภาษณ์เดี่ยว ผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ครอบครัวประเด็น ความจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก วิธีการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบากในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

2.3 แนวคำถามการสัมภาษณ์เดี่ยวทีมบุคลากรด้านสุขภาพ ครอบครัวประเด็น ความจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก วิธีการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการอาการหายใจลำบาก ปัญหาและอุปสรรคในการ

ส่งเสริมการจัดการอาหารหายใจลำบาก รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมการจัดการอาหารหายใจลำบากในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษานำแนวคำถามการสัมภาษณ์กลุ่มและแนวคำถามการสัมภาษณ์เดี่ยวที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ด้านผู้สูงอายุจำนวน 1 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังจำนวน 1 ท่าน เมื่อผ่านการตรวจพิจารณาแล้วนำแนวคำถามมาปรับแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ และนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยสูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน ผู้ดูแลผู้สูงอายุจำนวน 2 คน พยาบาลวิชาชีพที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง 2 คน เพื่อดูความชัดเจนของภาษาและความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างไว้ 2 ระยะดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาเสนอโครงการวิจัย เพื่อรับพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นชอบของคณะกรรมการก่อนทำการศึกษา

2. ระยะดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาขออนุญาตและชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบวัตถุประสงค์และอธิบายขั้นตอนการวิจัยรวมถึงการยินยอมของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ด้วยความสมัครใจโดยไม่มีการบังคับใด ๆ และกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่ปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย สามารถยุติการเข้าร่วมการวิจัยได้เมื่อต้องการโดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผล และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการรักษา สำหรับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ การนำเสนอผลหรืออภิปรายข้อมูลของการศึกษานี้จะนำเสนอภาพรวม และนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือรับรองจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเหนือ จังหวัดลำปาง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์สถานการณ์ และขออนุญาตเก็บข้อมูล ณ คลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรงพยาบาลวังเหนือ จังหวัดลำปาง

2. ภายหลังได้รับหนังสืออนุมัติจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเหนือ จังหวัดลำปาง แล้วเข้าพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าแผนกผู้ป่วยนอก พยาบาลประจำการคลินิกโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเพื่อแนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์สถานการณ์ อธิบายขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และขออนุญาตเก็บข้อมูล

3. ผู้ศึกษาเข้าพบผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ดูแลขณะที่รอรับการตรวจหรือหลังจากแพทย์ตรวจ โดยผู้วิจัยเข้าไปแนะนำตัวเอง พร้อมอธิบายความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์สถานการณ์ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนให้การพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

4. ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์พร้อมทั้งขอความร่วมมือโดยยึดตามหลักการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามกลุ่มคือ

4.1 กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ดูแล โดยผู้ศึกษาทำการจัดการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการกับอาการหายใจลำบากของผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ซึ่งเป็นวิธีแบบพลวัตร (Group dynamic) เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและทัศนคติออกมาอย่างเปิดเผย โดยใช้ช่วงเวลาที่ผู้ป่วยรอซักประวัติและก่อนเข้าตรวจ และใช้สถานที่ห้องประชุมโรงพยาบาลวังเหนือ กำหนดกลุ่มผู้ป่วยและกลุ่มผู้ดูแลกลุ่มละ 6 คน โดยเข้ากลุ่มอาทิตย์ละ 1 กลุ่ม ใช้เวลากลุ่มละประมาณ 60 นาที ในระหว่างการสนทนาทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลสำคัญขณะทำการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม และทำการสัมภาษณ์เดี่ยวเป็นรายบุคคล โดยใช้ช่วงเวลาที่ผู้ป่วยรอซักประวัติก่อนเข้าตรวจ และใช้สถานที่ห้องประชุมโรงพยาบาลวังเหนือในการสัมภาษณ์ และกลุ่มตัวอย่างบางรายไปสัมภาษณ์ที่บ้าน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 45 นาที ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลสำคัญ

4.2 ทีมบุคลากรด้านสุขภาพได้แก่ แพทย์ พยาบาลวิชาชีพ นักโภชนาการ นักกายภาพ เภสัชกร ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์เดี่ยวเป็นรายบุคคล โดยใช้ช่วงเวลาที่บุคลากรว่างจาก

ปฏิบัติงาน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 45 นาที โดยผู้ศึกษาจะขออนุญาตบันทึกข้อมูลโดยการบันทึกเทป และจดบันทึกข้อมูลสำคัญทุกครั้งขณะทำการสัมภาษณ์

5. ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปตามประเด็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มและการสัมภาษณ์เดี่ยว นำมาจัดหมวดหมู่ ตามประเด็น

การวิเคราะห์ และมีการตรวจสอบข้อมูลโดยนำไปให้กลุ่มตัวอย่างตรวจสอบความถูกต้องและใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เดี่ยวมาตรวจสอบผลจากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อดูว่าผลสรุปเป็นไปในแนวทางเดียวกันหรือไม่